

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
SOCIALINĖS POLITIKOS GRUPĖ

PAŽYMA

DĖL NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ PLĖTROS ĮSTATYMO NR. XII-717 2, 5, 6, 7, 8 IR 9
STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO
(TAP-21-1727; 21-31826(2))

Nr. NV-3121

Vilnius

Projekto rengėjas – Socialinės apsaugos ir darbo ministerija (SADM).

Tikslai: 1) nustatyti viešosios naudos nevyriausybinių organizacijos (NVO) kriterijus; 2) patikslinti NVO fondo biudžeto nustatymo principą (atsižvelgiant į Konstitucinio Teismo nutarimą dėl įstatymų, kuriais reguliuojamas programų, fondų finansavimas, nuostatų atitikties Konstitucijai); 3) nustatyti, kad NVO fondą administruoja ir VšĮ Europos socialinio fondo agentūra (ne tik SADM), o asignavimų valdytojai gali įgalioti šią agentūrą administruoti priemones, kuriomis skiriamas finansavimas NVO; 4) tikslinti NVO tarybos / savivaldybės NVO tarybos pirmininkų, pavaduotojų kadencijos trukmę ir rinkimo tvarką ir kt.

Esama situacija:

- Pagal Nevyriausybinių organizacijų plėtros įstatymą (nauja redakcija įsigaliojo 2020-03-01) asignavimų valdytojai, skirstydami NVO veiklos finansavimo lėšas, gali numatyti, kad viešosios naudos NVO teikiamas prioritetas. NVO pripažįstamos viešosios naudos NVO Vyriausybės įgaliotos institucijos nustatyta tvarka. Viešosios naudos NVO apibrėžiama kaip NVO, kurios veikla teikia naudą ne tik jos dalyviams, bet ir visuomenei, tačiau ši Įstatyme apibrėžta sąvoka nėra pakankama siekiant identifikuoti tokią NVO, nes nėra apibrėžti jos kriterijai.
- Įstatyme numatyta, kad NVO fondas sudaromas siekiant kaupti lėšas, o planuojant kiekvienų metų valstybės biudžeto asignavimus, fondui numatoma Vyriausybės nustatyta gyventojų pajamų mokesčio (GPM) atitinkama dalis, kuri negali būti mažesnė negu 20 proc. skaičiuojant nuo užpraėjusių metų gyventojų paskirtos GPM ne pelno subjektams dalies. Per biudžetinius metus nepanaudotos lėšos lieka fondo sąskaitoje ir naudojamos kitais biudžetiniais metais. Konstitucinis Teismas yra pripažinęs, kad įstatymuose negali būti nustatytas konkretus programoms ar fondams skiriamas valstybės biudžeto lėšų dydis ir per biudžetinius metus nepanaudotos valstybės biudžeto pajamos sudarančios lėšos negali būti negražinamos į valstybės biudžetą (2020-11-03 nutarimas Nr. KT187-N15/2020 „Dėl Lietuvos Respublikos įstatymų, kuriais reguliuojamas tam tikrų programų, fondų arba institucijų finansavimas, nuostatų atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“).
- NVO finansavimą pagal įgyvendinamas programas ir priemones skiria asignavimų valdytojai. NVO fondą administruoja SADM ir fondo lėšos laikomos atskiroje SADM sąskaitoje. Asignavimų valdytojai ir SADM negali perduoti projektų bei NVO fondo administravimo funkcijų kitai įstaigai.
- NVO tarybos / savivaldybės NVO tarybos pirmininku gali būti renkamas ne tik NVO, bet ir valstybės institucijos ar LSA / savivaldybės institucijos atstovas. Pirmininku išrinkus valstybės institucijos ar LSA atstovą / savivaldybės institucijos atstovą, pavaduotoju renkamas NVO atstovas ir atvirkščiai. NVO tarybos / savivaldybės NVO tarybos pirmininkas ir pavaduotojas renkamas 1 metų kadencijai. Ši kadencija yra per trumpa, nes likus mėnesiui iki kadencijos pabaigos yra organizuojami nauji rinkimai ir tarybų darbinė veikla realiai sustoja.

Projekto esmė, nauda. Siūloma:

- Nustatyti, kad, viešosios naudos NVO pripažįstama NVO, kuri: vykdo veiklas, kurių daugiau nei pusė yra susijusios su naudos visuomenei teikimu; yra įregistravusi NVO žymą Juridinių asmenų registre; Juridinių asmenų registrui yra pateikusi metinių finansinių ataskaitų rinkinį ir veiklos ataskaitą; atitinka minimalius patikimo mokesčio mokėtojo kriterijus.
- Atsisakyti konkrečiau skiriamo valstybės biudžeto lėšų dydžio NVO fondui nurodymo (dabar – ne mažesnė nei 20 proc. GPM dalis nuo užpraėjusių metų gyventojų paskirtos GPM ne pelno subjektams dalies).
- Atsisakyti nuostatų, kad NVO fondo lėšos laikomos atskiroje SADM sąskaitoje ir kad per biudžetinius

metus nepanaudotos lėšos kaupiamos ir perkeliama į kitus biudžetinius metus.

- Nustatyti, kad NVO fondą administruoja SADM ir VŠĮ Europos socialinio fondo agentūra (dabar – SADM).
- Nustatyti, kad asignavimų valdytojai, įgyvendinantys socialinės, NVO plėtros ir švietimo politikos srities programas / priemonės, gali įgalioti VŠĮ Europos socialinio fondo agentūrą administruoti tas programas / priemonės, pagal kurias skiriamas finansavimas NVO. Šios agentūros veikla, vykdančias funkcijas, finansuojama iš asignavimų valdytojams skirtų valstybės biudžeto asignavimų ir (ar) kitų lėšų.
- Patikslinti, kad NVO tarybos / savivaldybės NVO tarybos pirmininku yra renkamas NVO atstovas, o pavaduotoju – valstybės institucijos ar Lietuvos savivaldybių asociacijos (LSA) / savivaldybės institucijos atstovas (dabar – pirmininku gali būti renkamas ir valstybės institucijos ar LSA / savivaldybės institucijos atstovas, pirmininku išrinkus valstybės institucijos ar LSA atstovą / savivaldybės institucijos atstovą, pavaduotoju renkamas NVO atstovas ir atvirkščiai).
- Pailginti NVO tarybos / savivaldybės NVO tarybos pirmininkų ir pavaduotojų kadencijos trukmę iki 2 metų (dabar – 1 metai).
- Patikslinti nuostatas, jas suderinant su Bendruomeninių organizacijų plėtros įstatymo nuostatomis, atsisakyti perteklinių nuostatų ir kt.

Numatoma nauda. Teisinis NVO fondo veiklos reguliavimas atitiks Konstitucijos nuostatas. Bus sudarytos sąlygos tinkamai administruoti NVO fondo lėšas ir pilnavertiškai šiam fondui funkcionuoti. Perdavus NVO fondo administravimą VŠĮ Europos socialinio fondo agentūrai bus sudarytos galimybės centralizuoti NVO projektų administravimo kompetencijas. Bus aiškiau apibrėžta, kas laikytina viešosios naudos NVO, kurioms asignavimų valdytojai, skirstydami NVO veiklos finansavimo lėšas, gali numatyti prioritetą ir kt.

Papildomų valstybės biudžeto lėšų nereikės.

Įsigaliojimas – 2022-05-01.

Derinimas. Projektas be pastabų suderintas su Sveikatos apsaugos ministerija, tikslintas pagal Finansų ministerijos (FM), Teisingumo ministerijos (TM), Vidaus reikalų ministerijos (VRM) pastabas. Neatsižvelgta: į FM pasiūlymą nesieti NVO fondo lėšų su konkrečiu pajamų šaltiniu, t. y. pajamomis iš GPM; TM pasiūlymą tikslinti viešosios naudos NVO vykdomos veiklos sąsajas su naudos visuomenei teikimu, nes nėra aišku, kaip bus matuojamos šios veiklos; VRM pasiūlymą apibrėžti veiklos, teikiančios naudą visuomenei, požymius.

Po derinimo projektas papildytas esminėmis nuostatomis (dėl VŠĮ Europos socialinio fondo agentūros). Projektas pakartotinai nederintas (derinta darbo tvarka).

Atitiktis Vyriausybės programai – tiesiogiai Vyriausybės programos nuostatų neįgyvendina.

Dalykinio vertinimo išvada. Teikiame šias pastabas ir pasiūlymus:

- 1) Svarstyta, ar projekte siūlomi viešosios naudos NVO kriterijai sudarys galimybę aiškiai identifikuoti kokios NVO yra priskirtinos viešosios naudos NVO (visi kriterijai yra bendrojo pobūdžio ir taikytini visoms NVO, išskyrus 1 kriterijų, kuris tiesiogiai siejasi su naudos visuomenei teikimu).
- 2) Siekiant užtikrinti NVO fondo funkcionavimą, svarstyta įvertinti galimybę numatyti ankstesnę siūlomų projekto nuostatų įsigaliojimo datą (Įstatymo projekto aiškinamajame rašte pasigendama argumentuotos informacijos, kodėl siūloma įsigaliojimo data – 2022-05-01. Juo labiau, kad numatoma, jog reikės parengti tik 2 įgyvendinamuosius teisės aktus, tvirtinamus SADM).

Siūlome projektą **svarstyti tarpinstituciniame pasitarime** ir patikslinti, įvertinus Vyriausybės kanceliarijos Socialinės politikos grupės ir Teisės grupės pateiktas pastabas.